

En riktig hårding

En nynazist, låt oss kalla honom Fritz, råkar ta upp en judisk liftare i sin bil en mörk natt på Skåneslätten. Så snart Fritz inser att det är en judisk passagerare han fått planerar han att ta denne av daga. Vid första bästa tillfälle sätter han sin plan i verket. Han får punktering. Han själv och passageraren stiger ur bilen, lutar sig över det punkterade däck. Då klipper Fritz till med fälgkorset. Passageraren avlider efter en kort döds-kamp. Fritz byter däck och försvinner från brottsplatsen utan att någonsin bli upptäckt.

En utilitaristisk kalkyl ger vid handen att Fritz gjorde fel. Han åstadkom meningslöst och onödigt lidande. I hans handling fanns inget förmildrande. Den konventionella moralen (i Sverige, i dag, tillfälligtvis) gör samma bedömning. Det är fel att mörda oskyldiga. Fritz handling var en ogärning. Men Ingmar Persson, om jag förstått hans inlägg i *Filosofisk tidskrift* 4/82 rätt, är inte så säker. Om Fritz är en *konsekvent* nazist, så är hans motiv moraliskt oklanderligt. Därmed är hans handling också den, menar Persson, moraliskt oklanderlig.

Konsekvensen som krävs av Fritz, för att hans handling enligt Persson ska vara moraliskt oklanderlig, är denna. Fritz måste själv vilja bli dödad, om det skulle visa sig att han var jude. Som Persson själv påpekar kan denna formulering emellertid missförstås. Den ska *inte* förstås så att Fritz måste vara så funtad att han efter att han insett att han är jude vill bli dödad. Insikten om hans härkomst skulle kanske få honom på andra tankar. Likväl kan hans handling vara oklanderlig. Den är oklanderlig om bara Fritz, som han *nu* är, är beredd att döma ut den Fritz som inte längre vill bli dödad när han inser att han är jude, som en "degenererad" och "förfallen" Fritz. Låt oss anta att Fritz (nu) hyser just denna åsikt. Han inser att han aldrig i livet skulle hålla fast vid sin nazism om han var jude (och önska att judar skulle dödas) men han *vill* vara en sådan person som också i den situationen skulle stå fast vid nazismen. Det räcker för att han ska ha rätt att dräpa judar.

Den "universalism" som Persson förespråkar har, menar han, en fördel framför utilitarismen. Den tillåter oss stundtals att strunta i andras intressen. Hans universalism ger oss den rätten, säger Persson, då vi är villiga att

acceptera att andras intressen inte ska respekteras ens om vi själva skulle komma att omfatta dem. Därmed vill han inte ha sagt att hans universalism är *sann* (och utilitarismen falsk). Han tycks inte tro på någon sanning i moralen. Han har endast velat "göra reklam för anläggandet av ett visst betraktelsesätt" när det gäller att forma "attityder". Förhoppningsvis har jag, genom min exemplifiering av hur hans princip slår, anlagt en viss moteld.